

piir. signi: 23.5/4
23.6/16, 17, 26, 29
23.8/20, 55, 60

Eteläpatteri N 101

1964. 29.5 alettiin kaivaa Paksun bastionin portaiden alla olevaa tilaa N 101:tä. Maa oli tyypillistä hiekansekaista täytemaata. Portaat olivat muuratut kahden rautakiskon varaan, jotka olivat tuetut N 101:n ja itäseinän ja länsiseinän päälle. N 101:tä täytettäessä oli portaiden alle jäänyt n. 60-70cm korkea tyhjä tila. N 260cm kiskojen alapinnasta alaspäin alkoi täytemaassa kerros, jossa oli pääasiallisesti laastipaloja, tiilimurskaa ja pieniä kiviä. Samalla tasolla oli etelänurkkauksessa suuria kivipaasia. Ne olivat irtonaisia ilman minkäänlaista laastia eikä niiden sijainnissa ollut mitään latomukseen viittaavaa. (kuva 1)

Tasosta +83.70 alaspäin oli täytemaan seassa jälleen suurrehkoja kivilohkareita ja näiden alla runsaasti laastinpaloja, tiilimurskaa sekä pieniä kiviä.

Tasosta +82.54 alaspäin alkoi täytemaan seassa olla runsaasti hiesua, joka antoi maalille vaalean harmahtavan värin.

Kaivannon eteläosassa oli n. 10-20cm paksu hiilensekainen maakerros, joka alkoi 70cm alemman ampumaaukon kaaren alareunasta alaspäin ja ulottui n. 150cm päähän etelämuurista. Sen alla oli runsaasti pieniä kiviä, tiilinkappaleita ja laastinpaloja sisältävä maakerros.

Tasolta +78.82 (1500-luvun muurin anturan yläpinta) alkaen oli runsaasti suuria kivia (50-70cm läpim.) Näiden alla anturan vieressä oli tiilimurskaa n. 100cm leveydeltä. Itämuurin vieressä oli lahoja hirrenjätettä. 60-70cm matkalla anturan tasosta alaspäin maa oli edelleen hiekkaa, tiilinjälkiä ja laastinpaloja sekä kiviä. (kaivannon eteläpäässä)

Kaivannon pohjoispäässä alkoi olla jo tasosta +78.70 alaspäin runsaasti lahoa puujätettä. Eteläosassa kaivantoa tämä kerros alkoi vasta tasosta +78.10. Maa oli lahonnesta puuainesta johtuen hyvin tummaa.

Kaivantojen N 102 ja N 101 poikki ja niiden välisen muurin läpi jatkunut kirsi päättyi itämuuriin, jossa oli hirren päen kokoinen (50cm halkaisija) ja 25cm syvä kolo.

Kaivaminen lopetettiin 29.6 mainittuun tasoon, josta lahoppuokerros alkoi.

7.9 alkoi Pohjanvahvistus Oy kaivaa Eteläpatterilla tiloissa N 101 ja N 102, joiden välinen muuri oli tällä välin purettu, nurkka-anturoiden ja pilarien anturoiden kaivantoja. Anturoiden takia jouduttiin purkamaan 1500-luvun kehä-

muurin antura koko siltä matkalta, mikä jää lämpökeskuksen sisäpuolelle. Anturan yläreuna N 101:n itäpäässä oli tasolla +78.82, alareuna tasolla +77.72, joten anturan korkeudeksi jää 110cm. N 102:n länsipäässä anturan yläreuna oli tasolla +78.55 ja alareuna tasolla +77.50. Antura jatkui tasosta +78.20 alaspäin länsimuurin alla. (kuva 2)

Anturakivet olivat hyvin pitkiä ja melko kapeita. Sidekivinä oli 120-100cm pitkiä kiviä, jotka ulottuivat 50-60cm muurin alle ja olivat kohtisuorassa sitä vastaan. Osa kivistä oli luonnollisesti pienempiä.

Itse muurin pohjakivet olivat samoin hyvin pitkiä, jopa yli 150cm, pääasiassa melko litteitä 20-30cm, leveyden ollessa 40-60cm. Muurin sisässä oli paikoin runsaasti aivan pientä kiveä, isompien välissä täyte kivinä, laastia oli vain vähän siteenä

Kivien välissä oli runsaasti puunjuuria ja laasti oli rapautunut kalkkipitoiseksi hiekaksi.

Anturakivet ja muurin alareunan kivet olivat suoraan hiesun päällä. Vain muurin keskipaikkeilla, kohdalla mistä välimuuri purettiin pois, oli muurin alla 10-20cm paksu kerros kulttuurimaata, sen alla hiekansekaista hiesua n. 10cm ja tämän alla 2-4cm palanutta puuta.

Pohjois- ja ^{länne}eteläseinän kulmaan tehdystä pilarin anturan kaivannosta kävi ilmi, että heti muurin alla oli erittäin kova hiesu, jossa oli runsaasti ruostejuovia. 118cm päästä muurin alareunasta eli tasolta +78.02 alkaa sorakerros, joka vaikutti samantapaiselta kuin kasarmirakennuksen alla oleva. Pohjoismuurin N 101:n puoleisessa osassa sorakerros alkoi tasosta + 76.60. Itään päin kerroksen yläreuna kohoaa.

Pohjoisseinän alla, osittain puretun väliseinän ja osittain N 101:n kohdalla maakerrokset laskivat molemmilta sivustoilta keskikohtaa kohden, ylempänä oli tummaa täytemaata (kulttuurim.), jonka paksuus keskellä oli n. 36cm. Sen alla oli tummuusasteeltaan vaihtelevien hiekkakerrosten välissä lahopuujuovia, jotka samoin laskivat keskustaa kohden. Hiesu alkoi näiden alta tasolta +77.36, ja kuten yllä jo mainittiin, sora n. tasolta +76.60. (kuva 3)

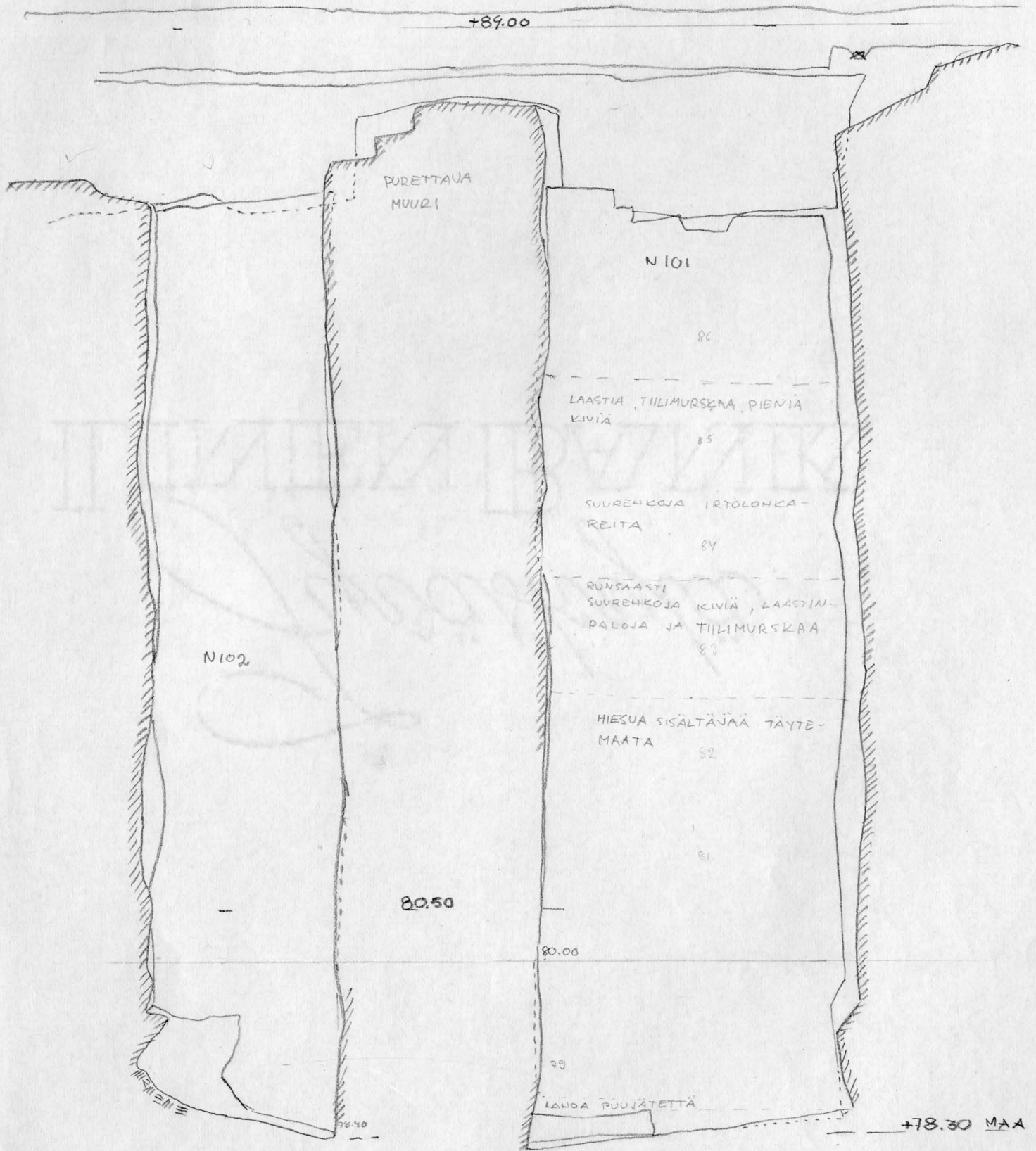
N 101:n pohjoisseinä oli ollut perustettu hirsien päälle, jotka nyt olivat melkein kokonaan lahonneet. Kaikkiaan hirsiiä oli ollut neljä kappaletta, mikä kävi ilmi muurin alapintaan jääneistä n. 40cm läpimittaisista painanteista laastissa. ~~Hir-~~

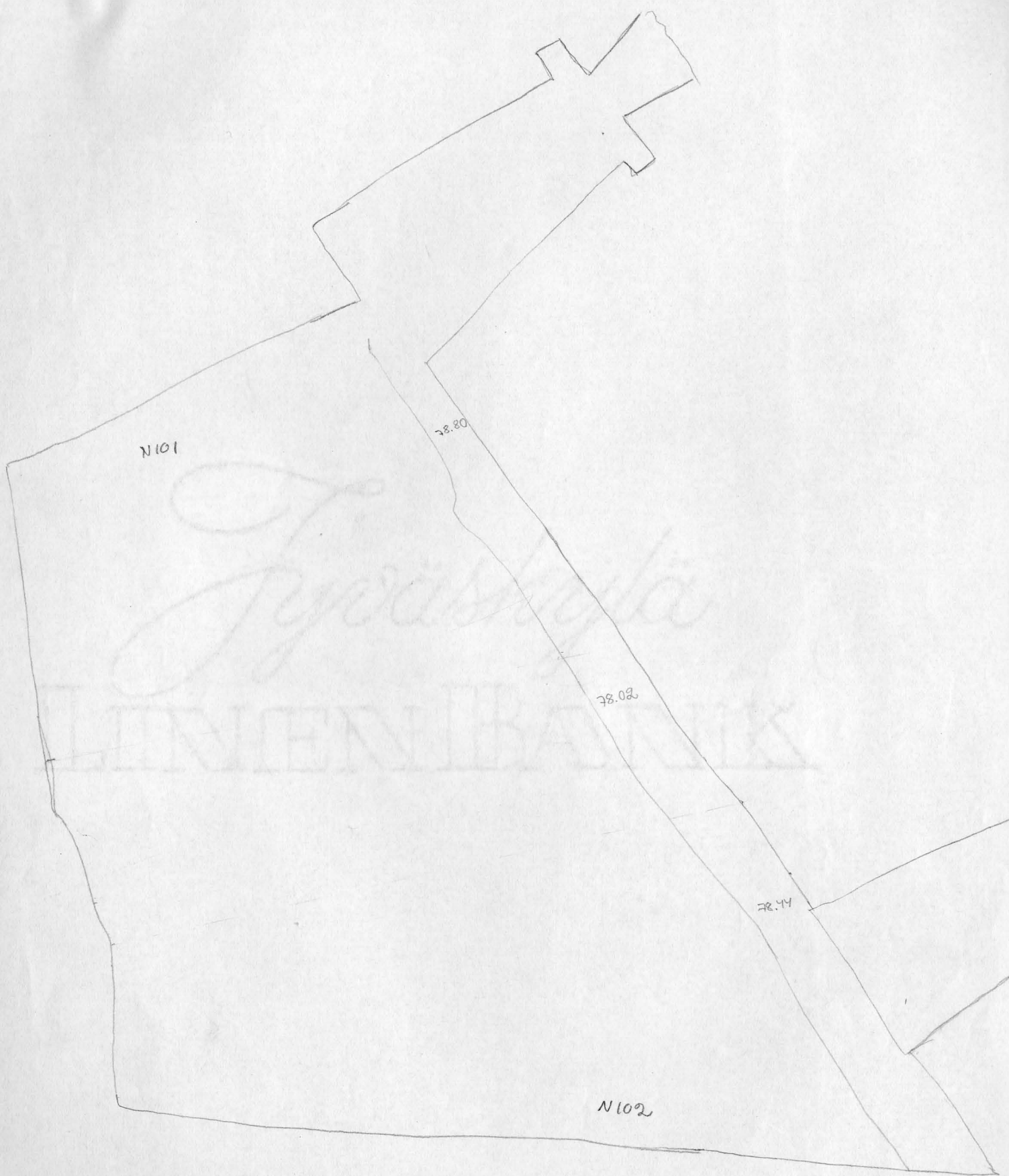
Hirret olivat muurin suuntaisia ja jatkuivat 170cm päähän itään pohjois- ja itämuurin kulmasta. Hirsien pätekohtadassa oli muurissa niiden päiden kokoiset ympyrät. Hirsien länsipäässä oli muurin alapinnassa havaittavissa sauma.

Itämuurin alla oleva kulttuurikerros oli muurin pohjoispäässä 50cm paksu. Sen alla oli n. 15cm hiekkaa ja sen jälkeen hiesu. Kulttuurikerros kapeni etelään päin: n. 1m päässä pohjoismuurista se oli 30cm ja muurin eteläpäässä vain 5cm paksu. Etelämuurin edustalle tehdystä kaivannon pohjoisreunasta kävi ilmi, että tämä kulttuurikerros paksuni eteläpatterin keskustaa kohden, kun se itämuurin vieressä oli mainittu 5cm, niin 2m päässä keskustaa kohden se oli jo 90cm.

Etelämuurin (1500-1 muurin) edustalla olevasta kaivannosta tuli kohdasta, mistä välimuuri purettiin pois, kulttuurimaan alta esille kaakko-luode suuntaista hirsiseinää. Näkyvissä oli 4 päällekkäistä hiettä ja nurkkasälvos, joka osittain oli 1500-1. muurin anturan alla. Töiden tässä vaiheessa hirsiseinää ei vielä voitu kaivaa kokonaan esiin.

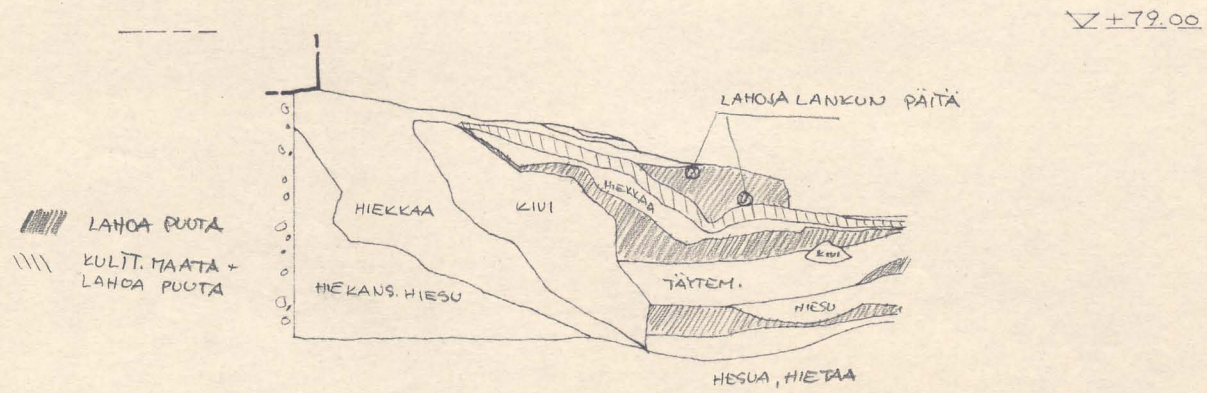
Pohjanvahvistus Oy:n valettua pölarien anturat ja läpikulon Isolle linnanpihalle, valoi Arvi Ahti tason +77.10 betonipilarit, sekä tason +79.50 teräsbetonipilarit. Samoin saatiin valmiiksi holvi tasoon +85.70 sekä betoninen vesikatto.

1:50
Eteläp.

KUVA 3
K.V. 1964

LEIKKAUS A-A